

Etický kódex výkonu sociálnej práce v Slovenskej republike (2024)

§ 1

Predmet úpravy

(1) Etický kódex výkonu sociálnej práce (ďalej len „etický kódex“) je etickým kódexom sociálneho pracovníka a asistenta sociálnej práce podľa § 15 ods. 1 písm. e) zákona č. 219/2014 Z. z. Ustanovuje zásady etického správania sociálneho pracovníka a asistenta sociálnej práce v súvislosti s vykonávaním sociálnej práce.

(2) Sociálna práca je profesia, ktorá má praktický rozmer, a akademická disciplína podporujúca sociálnu zmenu, sociálny rozvoj, sociálnu súdržnosť, ako aj zmocnenie a oslobodenie ľudí. Pre sociálnu prácu sú ústredné princípy sociálnej spravodlivosti, ľudských práv, spoločnej zodpovednosti a rešpektovanie rozmanitosti. Sociálna práca, podporená teóriami sociálnej práce, spoločenských vied, humanitnými a miestnymi poznatkami, sa zaoberá ľuďmi a štruktúrami s cieľom podnecovať životné zmeny a zabezpečovať blaho.

(3) Poslaním, ale aj povinnosťou sociálneho pracovníka a asistenta sociálnej práce je vykonávať sociálnu prácu svedomito a zodpovedne, dodržiavať pri jej výkone najvyššiu možnú profesionalitu v súlade s týmto etickým kódexom, s právnymi predpismi a dostupnými vedeckými poznatkami tak, aby sociálna práca bola vykonávaná s klientom, v jeho prospech, s ohľadom na jeho potreby a so zreteľom na ďalšie osoby. Etické povedomie je zásadnou súčasťou profesionálnej činnosti sociálneho pracovníka a asistenta sociálnej práce. Ich schopnosť a záväzok konať eticky je základným aspektom kvality výkonu sociálnej práce.

§ 2

Hodnoty sociálnej práce

(1) Sociálna práca je profesiou založenou na hodnotách, akými sú najmä sociálna spravodlivosť, ľudská dôstojnosť, dôležitosť medziľudských vzťahov a dôvernosť.

(2) Hodnoty sociálnej práce sa pri výkone profesie prejavujú eticky zodpovedným rozhodovaním a konaním. Etická zodpovednosť sociálneho pracovníka a asistenta sociálnej práce sa prejavuje voči klientom, sebe, profesii, kolegom, pracovisku a spoločnosti.

§ 3

Zásady a normy etického správania

3.1 Zodpovednosť voči klientom

(1) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce

- a) majú najmä zodpovednosť voči klientom, s ktorými pracujú,
- b) nesmú poškodzovať klientov svojím konaním, ktoré je podľa osobitného predpisu chápané ako trestné, ani konaním, ktoré nie je v súlade s týmto kódexom,
- c) nesmú podriaďovať potreby a záujmy klientov svojim vlastným potrebám a záujmom,
- d) vykonávajú sociálnu prácu s klientmi bez ohľadu na ich pôvod, farbu pleti, rasu, etnickú príslušnosť, národnosť, kultúru, jazyk, vek, pohlavie, rod, sexuálnu orientáciu,

zdravotný stav, vierovyznanie alebo spirituálne presvedčenie, politické názory, manželský a rodinný stav, sociálno-ekonomický status a bez ohľadu na to, ako sa podieľajú na živote celej spoločnosti,

- e) rešpektujú národnostnú, etnickú a kultúrnu rôznorodosť jednotlivcov, skupín a komunit,
- f) musia zaobchádzať s každým človekom dôstojne a úctivo,
- g) nesmú sa v komunikácii s klientmi alebo o nich vyjadrovať znevažujúco ani pejoratívne,
- h) pracujú na budovaní sebavedomia a spôsobilosti klientov, podporujú ich autonómiu, spoluúčasť a sebaurčenie vo všetkých aspektoch rozhodovania a konania, ktoré ovplyvňujú ich život,
- i) rešpektujú a presadzujú právo klienta robiť vlastné rozhodnutia za predpokladu, že tým nezasiahnu do práva a oprávnených záujmov iných,
- j) posilňujú silné stránky jednotlivcov, skupín, rodín a komunit, s ktorými pracujú,
- k) prispievajú k začleneniu klientov do sociálnej siete podporných vzťahov,
- l) usilujú sa zaistiť všetkým ľuďom rovnosť príležitostí a prístup k potrebným informáciám, službám a zdrojom,
- m) rešpektujú právo na dôvernosť a súkromie klientov v priamej práci, ako aj vo všetkých formách komunikácie prostredníctvom telefónnych alebo digitálnych komunikačných prostriedkov,
- n) informujú osoby, s ktorými pracujú, o limitoch dôvernosti a súkromia,
- o) musia chrániť osobné údaje klientov, ktorých ochrana je upravená osobitým predpisom,
- p) dokumentujú len informácie, ktoré sú nevyhnutne potrebné pri výkone sociálnej práce,
- q) sú povinní chrániť všetku písomnú, elektronickú alebo audiovizuálnu dokumentáciu klientov pred zneužitím,
- r) rešpektujú právo klienta nahliadať do dokumentácie týkajúcej sa jeho osoby, ak to osobitné zákony neustanovujú inak,
- s) sú povinní vyžiadať si súhlas klienta pri pracovných postupoch, ktoré priamo a nepriamo s ním súvisia, pri informovaní tretej osoby, k video- alebo audiovizuálnemu zaznamenávaniu intervencie, ako aj k zverejňovaniu na študijné alebo vedecké účely, pokiaľ to zákon neustanovuje inak,
- t) zachovávajú povinnosť mlčanlivosti aj po skončení poskytovania služby alebo pracovného pomeru,

(2) Výnimky z rešpektovania dôvernosti a súkromia môžu byť odôvodnené len na základe vyššej etickej alebo zákonnej požiadavky, najmä ak jestvuje riziko sebapoškodenia alebo poškodenia iných osôb, pri ochrane života, najlepšieho záujmu dieťaťa, pri zákonnej povinnosti oznámenia trestného činu.

(3) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce informujú klientov o spôsobe, rozsahu, možnostiach a dôsledkoch, ako aj o predpokladaných neželaných rizikách poskytovanej odbornej pomoci.

(4) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce

- a) zaobchádzajú zodpovedne s mocou počas výkonu sociálnej práce,
- b) musia rešpektovať hranice medzi osobným a profesionálnym životom,
- c) nesmú zneužívať pracovné postavenie voči klientom vo vlastný prospech,
- d) nesmú s klientmi nadväzovať partnerský ani sexuálne orientovaný vzťah,

- e) nesmú zneužívať svoje postavenie na osobné obohatenie ani na zvýhodňovanie svojich príbuzných a známych,
- f) vytvára profesionálne hranice s osobami, ktoré sú v postavení darcov, sponzorov alebo dobrovoľníkov, aby nedochádzalo k neprofesionálnemu alebo neetickému ovplyvňovaniu ich odbornej práce.

(5) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce

- a) akceptujú a podporujú ukončenie poskytovania služieb klientom vtedy, ak si tí dokážu pomôcť sami, ak služby sociálnej práce nie sú viac potrebné, neslúžia ich záujmom alebo ak zákon neupravuje inak,
- b) musia informovať klienta o možnostiach využívania iných služieb alebo foriem pomoci v prípadoch jednostranného ukončenia poskytovanej služby klientom alebo poskytovateľom služby zo závažných dôvodov, najmä ak klient hrubo porušuje dobré mravy, narúša občianske spolužitie, opakovane nerešpektuje nariadené hygienické opatrenia v čase pandémie a pod.,
- c) sú si vedomí svojich odborných a profesionálnych obmedzení a hraníc vlastnej kompetencie. Pokiaľ klientovi nie sú schopní poskytnúť adekvátnu službu, distribuujú ho svojmu kolegovi, inému pomáhajúcemu pracovníkovi alebo inštitúcii,
- d) sú povinní pred ukončením pracovného pomeru vykonať potrebné opatrenia tak, aby nedošlo k dlhodobému prerušeniu služieb poskytovaných klientom a aby tieto kontinuálne pokračovali.

3.2 Zodpovednosť voči sebe

(1) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce sú povinní dbať o svoj odborný rast a sústavne sa vzdelávať.

(2) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce pomáhajú ľuďom, ktorí sa nachádzajú v nepriaznivej životnej situácii, s ohľadom na vlastné zdroje a hranice.

(3) Od sociálneho pracovníka a asistenta sociálnej práce nemožno vyžadovať také konanie alebo spoluúčasť na ňom, ktoré odporuje jeho svedomiu, okrem prípadov bezprostredného ohrozenia života alebo zdravia klientov.

(4) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce sú zodpovední za to, že ich rozhodnutia budú eticky podložené, a to aj v problémových alebo dilematických situáciách.

(5) V prípade podozrenia alebo obvinenia sociálneho pracovníka a asistenta sociálnej práce zo zneužívania moci alebo iného porušovania etických zásad uvedených v tomto kódexe, majú právo na spravodlivé vypočutie a objektívne prešetrenie v rámci pracoviska

3.3 Zodpovednosť voči profesii, kolegom, pracovisku a spoločnosti

(1) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce ako odborní pracovníci získavajú a rozvíjajú poznatky a uplatňujú ich v profesionálnej praxi, a to najmä

- a. prostredníctvom nových prístupov, metód a techník vrátane využívania digitálnych technológií,
- b. aktívnou participáciou na výskumoch,
- c. spoluprácou so školami sociálnej práce,

- d. aktívnou účasťou na odborných diskusiách, seminároch, konferenciách alebo videokonferenciách,
- e. konštruktívnou a zodpovednou kritikou nevhodnej praxe,
- f. publikačnou činnosťou,
- g. sústavným vzdelávaním a supervíziou.

(2) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce neustále zachovávajú svoje profesionálne vystupovanie na úrovni vysokého štandardu. Uvedomujú si, že ich profesionálne správanie ovplyvňuje verejnú mienku o profesii a jej dôveryhodnosť. Vyhýbajú sa takému konaniu, ktoré by narušilo dobrú reputáciu profesie.

(3) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce ochotne poskytujú odborné vedomosti a zručnosti študentom sociálnej práce počas výkonu ich odbornej praxe na pracovisku.

(4) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce

- a) rešpektujú vedomosti, spôsobilosti a skúsenosti kolegov a ostatných odborných pracovníkov,
- b) podporujú kolegiálnu diskusiu a dialóg,
- c) nesmú sa vyjadrovať znevažujúco ani pejoratívne o svojich kolegoch pred klientmi a v rozhovoroch s nimi,
- d) pri podozrení z neprofesionálneho alebo eticky necitlivého správania svojho kolegu využijú ako prvotný nástroj kolegiálne upozornenie. Ak nepríde k náprave, následne o svojom podozrení oboznámi riadiaceho pracovníka. Pripomienky vyjadrujú na vhodnom mieste a primeraným spôsobom.

(5) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce prispievajú k odstráneniu prejavov a príčin najmä sociálnej nespravodlivosti, diskriminácie, útlaku a bariér podporujúcich sociálne vylúčenie. Angažujú sa za dosiahnutie sociálnej zmeny, sociálneho rozvoja a sociálnej inklúzie, zvlášť v prospech zraniteľných a utláčaných jednotlivcov, rodín, skupín a komunit ľudí.

§ 4

Etické problémy a dilemy

(1) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce vyžadujú uznanie toho, že sú zodpovední za svoje správanie a konanie vo vzťahu ku klientom s ktorými pracujú, kolegom, zamestnávateľom, Slovenskej komore sociálnych pracovníkov a asistentov sociálnej práce (ďalej len „komora“), profesijným organizáciám a zákonom, a že tieto zodpovednosti môžu byť vo vzájomnom konflikte.

(2) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce sa vo svojej práci môžu stretnúť s rôznymi etickými problémami a dilemami. Tie vyvstávajú zo samotnej povahy sociálnej práce. Niektoré z problémových oblastí zahŕňajú:

- a. skutočnosť, že lojalita osôb vykonávajúcich sociálnu prácu sa často nachádza v strede konfliktu záujmov,
- b. skutočnosť, že úloha osôb vykonávajúcich sociálnu prácu je zároveň pomáhajúca aj kontrolujúca,
- c. konflikty medzi povinnosťou osôb vykonávajúcich sociálnu prácu chrániť záujem klientov a požiadavkami spoločnosti na efektivitu a prospešnosť,

- d. skutočnosť, že zdroje v spoločnosti sú limitované,
- e. hľadanie primeranej rovnováhy medzi ľudskými právami jednotlivých osôb, ktoré sa v praxi môžu dostať do vzájomného konfliktu.

(3) Je potrebné, aby sa sociálny pracovník a asistent sociálnej práce zoznamovali s dilemami svojej profesie, boli spôsobilí kriticky ich reflektovať a systematicky postupovať pri konfrontácii s nimi s cieľom minimalizovať škody pre všetky zúčastnené osoby. Musia byť pripravení uviesť dôvody svojich eticky podložených rozhodnutí.

(4) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce využívajú v procese etického rozhodovania postupy a nástroje, ktoré napomáhajú pri riešení etických problémov a dilem, medzi ktoré patria analýza, konzultácia s kolegami, nadriadeným pracovníkom, supervízorom a komorou. Postupy v takýchto prípadoch dôsledne zaznamenávajú a dokumentujú.

(5) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce majú právo v eticky problémových alebo dilematických situáciách požiadať o konzultáciu komoru, ktorá vydáva stanoviská k etickým otázkam výkonu sociálnej práce a poskytuje bezplatné poradenstvo v oblasti etiky sociálnej práce pre členov komory. V rámci komory je v tejto oblasti kompetentným orgánom profesijná rada komory, ktorá vypracováva a predkladá stanoviská k etickým otázkam výkonu sociálnej práce z vlastného podnetu alebo z podnetu členov komory.

§ 5

Záväznosť etického kódexu a pôsobnosť komory

(1) Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce vykonáva sociálnu prácu v súlade s etickým kódexom a podľa právnych predpisov platných v Slovenskej republike.

(2) Študenti sociálnej práce sa počas výkonu odbornej praxe riadia etickým kódexom.

(3) Etický kódex je záväzný pre členov komory. Komora má povinnosť prijímať podnety ohľadom podozrenia z porušenia etického kódexu. Podnet môže podať ktokoľvek, vrátane klientov, kolegov a zamestnávateľov.

(4) Orgánom komory kompetentným posudzovať podnety vo veci porušenia etického kódexu je disciplinárna komisia, ktorej činnosť a postavenie upravuje disciplinárny poriadok.

(5) Profesijná rada komory je zodpovedná za pravidelne vyhodnocovanie a revíziu etického kódexu, a to najmenej raz v priebehu troch rokov.

Etický kódex bol schválený Snemom Slovenskej komory sociálnych pracovníkov a asistentov sociálnej práce 18. 9. 2015 a nadobudol účinnosť od 1. 10. 2015.

1. revidovaný text etického kódexu bol Profesijsnou radou komory predložený v roku 2018, schválený Snemom Slovenskej komory sociálnych pracovníkov a asistentov sociálnej práce 10. 1. 2019 a nadobudol účinnosť od 1. 2. 2019.

2. revidovaný text etického kódexu bol schválený Snemom Slovenskej komory sociálnych pracovníkov a asistentov sociálnej práce 27.4. 2021 a nadobudol účinnosť od 1. mája 2021.

*3. revidovaný text etického kódexu bol schválený Snemom Slovenskej komory sociálnych pracovníkov a asistentov sociálnej práce **doplniť** 2024 a nadobudol účinnosť od **doplniť** 2024.*

V Bratislave dňa **doplniť** 2024

podpis predsedu komory + odtlačok pečiatky